

Přílohy

Příloha č. 1: Desatero pro kontakt s nevidomým (Škola pro výcvik vodících psů, s.r.o. a spolek Vodící pes, z.s. [online])

1. Zrakově postižení lidé, stejně jako všichni ostatní, mají různé přednosti i nedostatky. Jsou mezi nimi lidé výjimeční, inteligentní i méně nadaní.
2. Nevidomí lidé nestojí o soucit. S velkým povděkem ale uvítají pomoc ve ztížených podmínkách.
3. Pozdravte je vždy jako první, i když jsou třeba mladší než vy. K pozdravu připojte případně i jeho jméno, aby věděl, že pozdrav patří jemu.
4. Když vstoupíte do místnosti, kde je přítomen nevidomý člověk, dejte se zřetelně poznat. Pokud vás nepozná podle hlasu, představte se jménem. Tichý pohyb neznámé osoby působí nepříjemně. Rovněž jej upozorněte na to, že místnost již opouštíte.
5. Velmi nepříjemně na nevidomého člověka působí, projednáváte-li jeho záležitosti nikoli s ním, ale s jeho průvodcem. Průvodce nevidomého pouze doprovází, nikoli zastupuje.
6. Při setkání s nimi se chovejte přirozeně a nenuceně. Pomozte tam, kde je to nutné, a to způsobem taktním a nenápadným.
7. Když se nevidomý člověk dostane do orientačních potíží, zeptejte se ho, zda mu můžete pomoci. Velký hluk, prudký déšť i sníh na ulicích zhoršují orientaci v prostoru. Nabídněte mu svou levou paži, aby se lehce zavěsil a tak mohl snadno jít krůček za vámi, sledovat směr vašich pohybů a na vše včas reagovat.
8. Při nástupu do dopravních prostředků netlačte nevidomého člověka před sebou, ale jděte sami první. Nev tlačujte jej ani na sedadlo – stačí, když položíte jeho ruku na opěradlo. Při vstupu do auta položte jeho ruku na horní rám dveří.
9. Když nevidomý člověk vstoupí do restaurace bez průvodce, je vhodné nabídnout mu pomoc při vyhledávání věšáku a volného místa u stolu. S jídlem si poradí sám, stačí, když mu popíšete, jak je jídlo na talíři uspořádané. Uvítá informace o tom, co všechno je na stole (sklenice s vodou, váza, popelník atd.), a kdo další u stolu sedí.

10. Když budete nevidomého člověka doprovázet delší dobu, popište mu hlavní rysy okolí, vybavení místnosti a osoby, které se kolem nacházejí. Při popisování se nemusíte vyhýbat optickým dojmům ani barvám.

Příloha č. 2: Desatero pro kontakt s nevidomým, kterého vede vodící pes (Škola pro výcvik vodících psů, s.r.o. a spolek Vodící pes, z.s. [online])

1. Vodícího psa nevyrušujeme při jeho práci. Nedožadujeme se jeho pozornosti mlaskáním, voláním, hvízdáním či jinak. Velmi mu tím ztěžujeme jeho soustředěnou práci.
2. Bez vědomí majitele na vodícího psa nesahejme, nehlaďme jej, byť v dobrém úmyslu. Je slušností nejdříve oslovit člověka a zeptat se jej na souhlas.
3. Vodícího psa k sobě nevolejme. Nutkání ke komunikaci zaměříme na jeho majitele.
4. Psovi bez vědomí majitele nenabízíme jídlo či pamlsky. Kondice a zdravotní stav jsou základem pro jeho práci a dlouhý život.
5. Chceme-li pomoci nevidomému člověku, kterého vede vodící pes, vždy člověka nejdříve oslovme a zeptejme se, zda naši pomoc potřebuje. Neurážejme se, když ji odmítne, je třeba plně soustředěn na svou cestu.
6. Pomáháme-li nevidomému, nemanipulujeme se psem, komunikujeme s člověkem a slovně doprovázíme, co děláme.
7. Jdeme-li po ulici se svým vlastním psem, nedovolíme mu vodícího psa při práci obtěžovat, očíhávat či jinak vyrušovat.
8. Míjíme-li nevidomého člověka s vodícím psem, mějme svého psa vždy na vodítku.
9. Nastupujeme-li se svým psem do dopravního prostředku, dejme přednost člověku s vodícím psem.
10. V dopravním prostředku umožňujeme umístění vodícího psa a uvolníme vhodné místo.

Respektujeme, že nevidomý člověk s vodícím psem je oprávněn vstupovat do všech veřejných prostor, úřadů, škol, obchodů, zdravotnických ambulancí, kulturních a sportovních zařízení (kromě bazénů a saun) a dle Zákona 223/2013 Sb. § 23, odst. 4 též do restaurací.

Příloha č. 3: Braillova abeceda

a (1)	⠁	g (1245)	⠒	ó (246)	⠏	ü (23456)	⠨
á (16)	⠁⠠	h (125)	⠓	p (1234)	⠏	v (1236)	⠨
b (12)	⠃	i (24)	⠒	q (12345)	⠏	w (12356)	⠨
c (14)	⠉	í (34)	⠒	r (1235)	⠏	x (1346)	⠨
č (146)	⠉⠠	j (245)	⠒	ř (2456)	⠏	y (13456)	⠨
d (145)	⠃	k (13)	⠓	s (234)	⠏	ý (12346)	⠨
d' (1456)	⠃⠠	l (123)	⠓	š (156)	⠏	z (1356)	⠨
e (15)	⠑	m (134)	⠓	t (2345)	⠏	ž (2346)	⠨
é (345)	⠑⠠	n (1345)	⠓	t' (1256)	⠏		
ě (126)	⠑	ň (1246)	⠓	u (136)	⠏		
f (124)	⠑	o (135)	⠓	ú (346)	⠏		

Abeceda (SONS [online])

Příloha č. 4: Interpunkce

, čárka	(2)	⠂	() kulaté závorky	(236...356)	⠠⠠⠠⠠
; středník	(23)	⠂	- pomlčka	(36)	⠂
: dvojtečka	(25)	⠂	/ lomeno	(12456)	⠂
. tečka	(3)	⠂	* hvězdička	(35)	⠂
? otazník	(26)	⠂	Prefix velkého písmene	(6)	⠂
! vykřičník	(235)	⠂	Prefix řetězce velkých písmen	(56)	⠂
' apostrof	(4)	⠂			⠂
„“ uvozovky	(2356...2356)	⠂⠠⠠⠠⠠	Číselný znak	(3456)	⠂

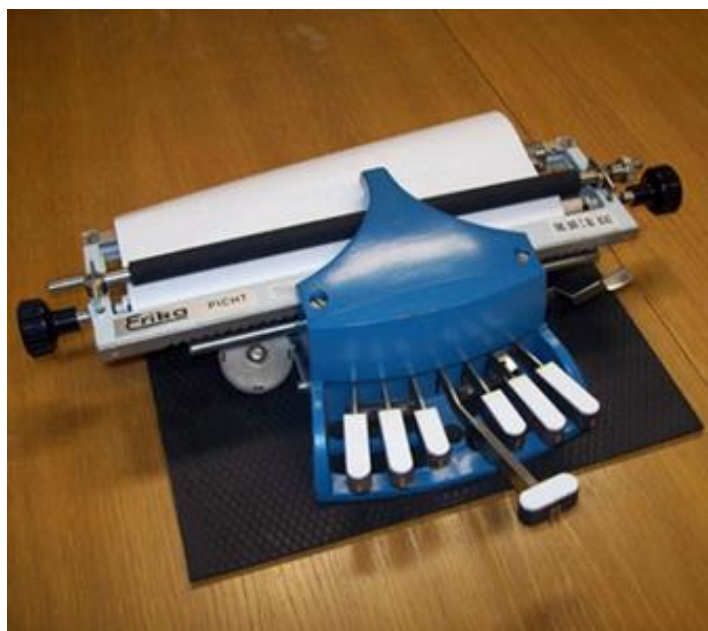
Interpunkce (SONS [online])

Příloha č. 5: LEGO Braille Bricks

LEGO Braille Bricks (New Elementary [online])

Příloha č. 6: Pichtův psací stroj

Pichtův psací stroj pro „tisk“ braillova písma (Tyflokabinet České Budějovice, o.p.s. [online])

Příloha č. 7: Pražská tabulka

Pražská tabulka s bodátkem pro ruční psaní (Tyflokabinet České Budějovice, o.p.s. [online])

Příloha č. 8: Dymokleště

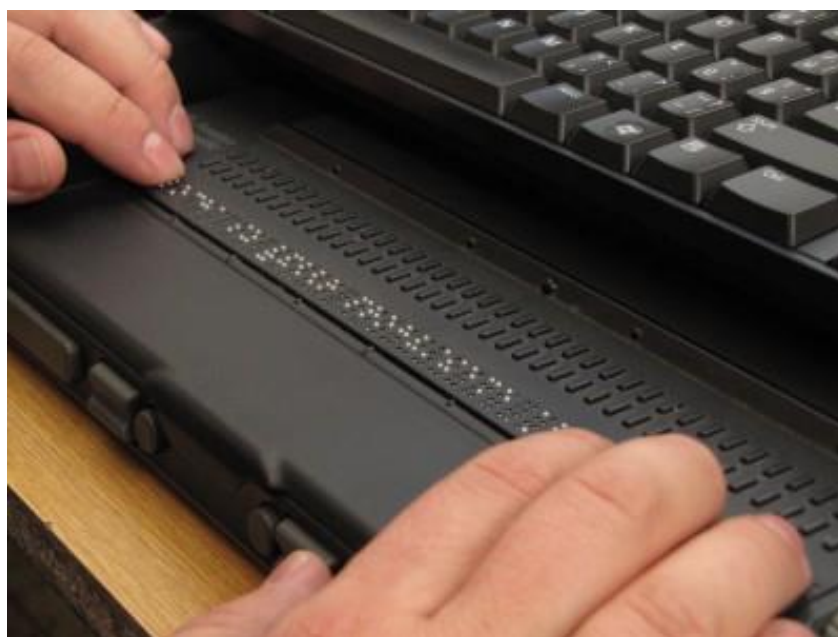
Dymokleště (Bubeníčková, Karásek, Pavlíček, 2019 [online])

Příloha č. 9: Pomůcky pro výuku Braillova písma

Pomůcky pro výuku Braillova písma (Bubeníčková, Karásek, Pavlíček, 2019 [online])

Příloha č. 10: Braillský řádek

Braillský řádek (Bubeníčková, Karásek, Pavlíček, 2019 [online])

Příloha č. 11: PenFriend

Čtečka hlasových štítků PenFriend 2 (Bubeníčková, Karásek, Pavlíček, 2019 [online])

Příloha č. 12: Braillská tiskárna

Braillská tiskárna Index Everest (Bubeníčková, Karásek, Pavlíček, 2019 [online])

Příloha č. 13: Zvláštní pomůcky určené těžce zrakově postiženým osobám (Vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, In: zakonyprolidi.cz [online])

- Kalkulátor s hlasovým výstupem
- Digitální zápisník pro zrakově postižené s hlasovým výstupem nebo braillovým displejem
- Speciální programové vybavení pro zrakově postižené
- Elektronická orientační pomůcka pro zrakově postižené a hluchoslepé; jedná se o akustické orientační majáky, vysílačky pro ovládání akustických orientačních majáků, pomůcky na zachytávání vysokých překážek
- Multifunkční elektronická komunikační pomůcka pro zrakově postižené a hluchoslepé; jedná se o stolní nebo mobilní telefony se zvětšenou a kontrastní klávesnicí, ozvučené mobilní telefony nebo tablety se speciálními funkcemi či příslušenstvím pro zrakově postižené
- Měřicí přístroje pro domácnost s hlasovým nebo hmatovým výstupem
- Vodicí pes
- Psací stroj pro nevidomé
- Popisovací kleště pro nevidomé
- Indikátor barev pro nevidomé
- Braillový displej pro nevidomé
- Tiskárna reliéfních znaků pro nevidomé
- Hlasové popisovače pro nevidomé a hluchoslepé
- Digitální čtecí přístroj pro nevidomé s hlasovým výstupem
- Diktafon
- Kamerová zvětšovací lupa
- Digitální zvětšovací lupa

Příloha č. 14: Základní činnosti služby rané péče (Společnost pro ranou péči [online])

- Výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti (možné formy a prostředky služby):
 - Zhodnocení aktuální úrovně schopností a dovedností dítěte.
 - Mapování míry potřebné podpory rodičů ve vedení dítěte se znevýhodněním.
 - Poradenství rodičům a blízkým osobám v oblasti přístupu a práce u znevýhodněného dítěte.
 - Možnost zařadit dítě do některého z realizovaných podpůrných programů (program podpory psychomotorického vývoje dítěte, program stimulace zraku).
 - Poradenství k podpoře psychomotorického vývoje dítěte.
 - Využití metod a technik k podpoře psychomotorického vývoje dítěte, praktická ukázka, instruktáž rodičů.
 - Provedení funkčního vyšetření zraku dítěte.
 - Doporučení, zapůjčení vhodných hraček, pomůcek k podpoře psychomotorického vývoje dítěte.
 - Zapůjčení literatury, videomateriálů.
 - Semináře a přednášky pro rodiče.
- Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím (možné formy a prostředky služby):
 - Zprostředkování kontaktů s dalšími rodinami v obdobné situaci.
 - Skupinová setkávání rodičů.
 - Sdílení s ostatními rodiči na webových stránkách poskytovatele, případně dalšími způsoby.
- Sociálně-terapeutické činnosti (možné formy a prostředky služby):
 - Podpůrný poradenský rozhovor, aktivní naslouchání.
 - Podpora mapování vlastní situace klientem a plánování dalšího postupu.
 - Podpora vymezení priorit u klienta a jejich dosahování.
 - Využití metod a technik ke zkvalitnění vzájemné komunikace (rodič/pracovník, rodič/dítě, rodič/rodič, rodič/okolí...).
 - Pomoc při vyhledání a oslovení návazné služby v regionu.
 - Kurzy pro rodiny – pobytové akce s programem (účastníci si hradí pouze ubytování a stravu).

- Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:
 - Doprovod k jednání s úřady, specialisty.
 - Zpracování vyjádření, doporučení, zprávy z pohledu poradce.
 - Zprostředkování kontaktů na podpůrné odborníky, organizace.
 - Pomoc při zařazení dítěte do školského zařízení (SPC, MŠ, ZŠ...).
 - Informační podpora v oblasti dávek, pomůcek v souvislosti se situací klienta.

Příloha č. 15: Standardní činnosti center (Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, In: zakonyprolidi.cz [online])

I. Standardní činnosti společné

I.I. Komplexní nebo zaměřená speciálně pedagogická a psychologická diagnostika

1. Individuální speciálně pedagogická diagnostika a psychologická diagnostika jako podklad pro:
 - a) doporučení podpůrných opatření pro účely vzdělávání žáků uvedených v § 6 odst. 1,
 - b) stanovení speciálně pedagogických intervenčních postupů u žáků uvedených v § 6 odst. 1 včetně způsobů jejich zajištění,
 - c) zpracování návrhů na zařazování a přeřazování žáků podle písmena uvedených v § 6 odst. 1 včetně způsobů jejich zajištění do škol, tříd, nebo studijních skupin zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona,
 - d) zpracování návrhů vzdělávání žáka podle vzdělávacího programu odpovídajícího jeho vzdělávacím potřebám.
2. Diagnostika potřebnosti a zpracování doporučení k uzpůsobení podmínek pro konání maturitní zkoušky žáků uvedených v § 6 odst. 1.
3. Zjišťování potřebnosti a zpracování návrhů uzpůsobení podmínek konání závěrečných zkoušek nebo přijímacích zkoušek žáků uvedených v § 6 odst. 1.
4. Zjišťování účinnosti a potřebnosti uplatňovaných podpůrných opatření a speciálně pedagogických a psychologických intervenčních postupů pro účely vzdělávání žáků, kterým centrum poskytuje poradenské služby.
5. Poskytování služeb kariérového poradenství pro žáky uvedené v § 6 odst. 1.

I.II. Speciálně pedagogická a psychologická intervence a poradenská podpora

1. Provádění speciálně pedagogické nebo psychologické intervence u žáků uvedených v § 6 odst. 1 vzdělávaných ve třídách, odděleních, studijních skupinách, které nejsou zřízeny podle § 16 odst. 9 školského zákona a ve školských zařízeních v souladu s individuálním vzdělávacím plánem žáka.
2. Provádění speciálně pedagogické nebo psychologické intervence u žáků, kterým speciálně pedagogické centrum doporučilo takovéto podpůrné opatření a kteří se

vzdělávají ve třídě zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona a určené žákům s jiným znevýhodněním, v souladu s individuálním vzdělávacím plánem žáka.

3. Poskytování poradenských informací zletilým žákům nebo zákonným zástupcům žáků o souvisejících dalších službách, zejména sociálních nebo zdravotnických.
4. Poskytování poradenských informací o kompenzačních a dalších pomůckách včetně didaktických a jejich dostupnosti, poskytování instrukce k jejich používání v průběhu vzdělávání žáka.
5. Poskytování včasné intervence žákům uvedeným v § 6 odst. 1 pedagogicko-psychologickými prostředky a v propojení a spolupráci s odborníky jiných profesí, kteří se podílejí nebo se mohou podílet na podpoře psychomotorického a sociálního vývoje dětí a se zaměřením na celou rodinu.
6. Poskytování krizové intervence žákům uvedeným v § 6 odst. 1 a jejich zákonným zástupcům v propojení a ve spolupráci s odborníky jiných profesí, kteří se podílejí nebo se mohou podílet na řešení vzniklé situace se zaměřením na celou rodinu.

I.III. Informační a metodická činnost, podpora a evidence

1. Poskytování poradenské podpory a informací o možnostech vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, o vzdělávací nabídce a dalších poskytovatelích poradenských služeb, jejich obsahu a dostupnosti pro zákonné zástupce a pedagogické pracovníky žáků, kterým speciálně pedagogické centrum poskytuje služby.
2. Poskytování poradenské podpory a informací o sociálních službách, jejich obsahu, poskytovatelích, síti a dostupnosti pro zákonné zástupce a pedagogické pracovníky žáků, kterým speciálně pedagogické centrum poskytuje služby.
3. Metodická podpora a poskytování odborných konzultací pedagogickým pracovníkům škol vzdělávajícím žáky uvedené v § 6 odst. 1 při realizaci podpůrných opatření.
4. Metodická pomoc školám při tvorbě inkluzivního prostředí třídy, ve které se vzdělává žák se sluchovým postižením, tělesným postižením, zrakovým postižením, mentálním postižením, s autismem, se souběžným postižením více vadami a s vadami řeči.
5. Vedení dokumentace, vedení evidence činnosti centra a administrativa související se standardními činnostmi, příprava dokumentů pro správní řízení v oblasti vzdělávání žáků, kterým centrum poskytuje poradenské služby.

6. Spolupráce se školou, poradnou, dalšími centry, případně středisky výchovné péče při poskytování souběžných poradenských služeb žákům.
7. Zapůjčování odborné literatury a rehabilitačních a kompenzačních pomůcek podle potřeb žáků a nácvik jejich používání žáky a zákonnými zástupci žáků.
8. Tvorba a nabídka speciálních pomůcek podle individuálních potřeb žáků a nácvik jejich používání žáky a zákonnými zástupci žáků.
9. Poskytování informací o možnostech využití kompenzačních, rehabilitačních a didaktických pomůcek.
10. Metodická podpora asistentů pedagoga, jejichž působení ve třídě centrum doporučilo.
11. Koordinace činnosti centra a poradny při vytváření doporučení ke vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami v případě poskytování souběžné péče.

II. Standardní činnosti speciální

II.II. Centrum poskytující služby žákům se zrakovým postižením, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením vzdělávajícím tyto žáky

1. Individuální speciálně pedagogická a psychologická diagnostika u žáků se zrakovým postižením pro účely stanovení podpůrných opatření a v případě potřeby i zpracovávání návrhů na vzdělávání žáka ve třídě zřízené pro žáky se zrakovým postižením.
2. Nácvik specifických činností u žáka se zrakovým postižením.
3. Rozvoj zrakových funkcí, zraková stimulace.
4. Smyslová výchova žáka.
5. Propedeutika čtení a psaní bodového písma.
6. Propedeutika čtení a psaní zvětšeného černotisku, grafomotorické cviky.
7. Tyflografika, nácvik podpisu.
8. Zraková hygiena.
9. Rozvoj matematických představ.
10. Rozvoj estetického vnímání.
11. Nácvik orientace a samostatného pohybu.
12. Nácvik sebeobsluhy.
13. Poskytování informací o didaktických, zvukových a audiovizuálních pomůckách pro žáky se zrakovým postižením zákonným zástupcům a pedagogickým pracovníkům.

14. Realizace sociálně rehabilitačních programů.
15. Zajišťování odborných konzultací a metodické podpory pro zákonné zástupce a pedagogy škol a školských zařízení zákonným zástupcům a pedagogickým pracovníkům vzdělávajícím žáky se zrakovým postižením.
16. Práce se speciálními učebnicemi, speciálními učebními pomůckami a kompenzačními pomůckami.

Příloha č. 16: Otázky použité v polostrukturovaných rozhovorech

1. Kolik Vám je let?
2. Jaký druh zrakového postižení máte?
3. Kdy ke ztrátě zraku došlo a případně co bylo jeho příčinou?
4. Kdy jste se s Braillova písmem poprvé setkal/a?
5. Jak probíhala výuka Braillova písma ve Vašem případě? Vzpomínáte na toto období rád/a?
6. Jak často Braillovo písmo aktivně využíváte?
7. V jakých situacích Braillovo písmo nejčastěji využíváte? (oblast psaní, označování předmětů, učení, ...)
8. Myslíte si, že Vám Braillovo písmo poskytuje dostatečnou oporu v oblasti přístupu k informacím?
9. Prostřednictvím jakých pomůcek Braillovo písmo zapisujete?
10. Jaké další prostředky kromě Braillova písma pro přístup k informacím využíváte?
11. Co považujete za největší výhody Braillova písma?
12. Najdete naopak nějaké nevýhody?
13. Jak konkrétně Vám znalost a používání Braillova písma v životě pomáhá? (přístup k informacím, učení, psaní, čtení, ...)
14. Myslíte si, že je důležité, aby osoby se zrakovým postižením Braillovo písmo stále učily? Proč?
15. Jaký dopad má současná pandemie na Vaši komunikaci, sociální život a přístup k informacím?
16. Napadá Vás ještě něco co nezaznělo? Chtěl/a byste ještě něco dodat?